

Archeologienota
Beerse – Turnhoutseweg 55-57

Liesbeth Claessens en Ruth Ferket

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/135

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze	15
2.4	Assessmentrapport	15
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	15
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	21
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	25
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	26
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	27
3	Samenvatting.....	28
4	Bibliografie	29
4.1	Publicaties	29
4.2	Websites	29
5	Bijlagen	30
5.1	Archeologische periodes	30
5.2	Plannenlijst	30
5.3	Fotolijst.....	31

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017E204

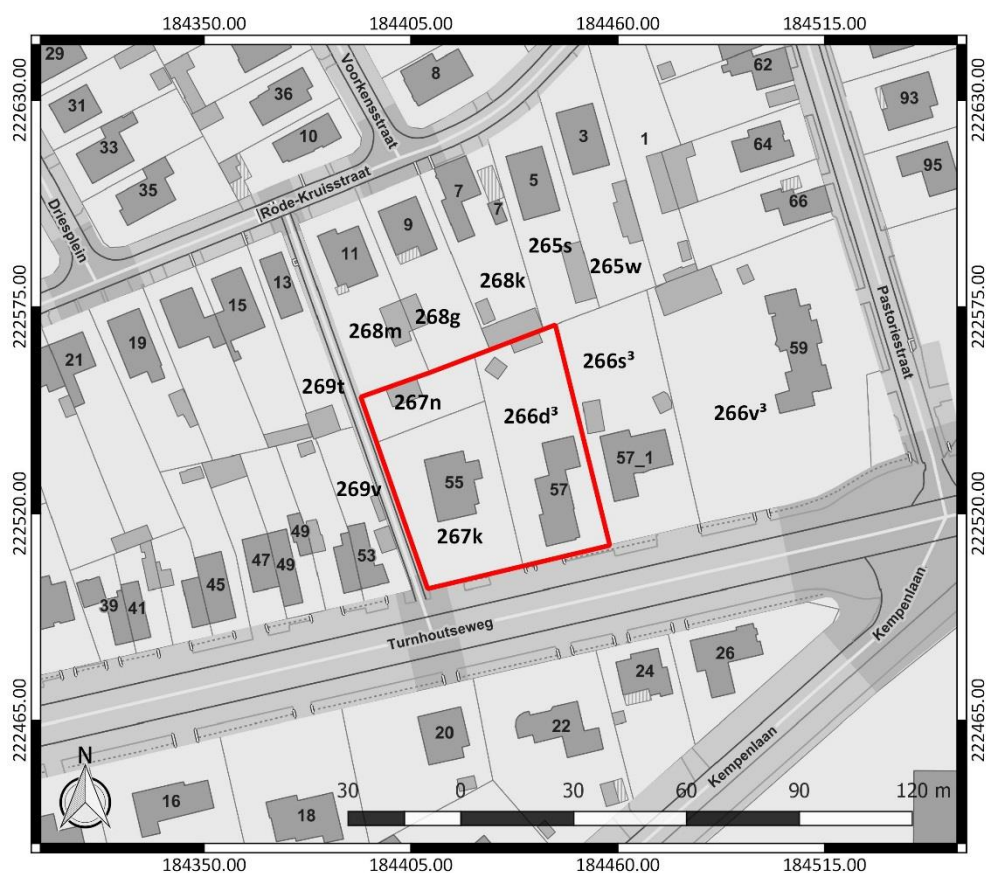
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Beerse, Beerse, Turnhoutseweg 55-57, Voorke

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 184443, 222570
- 184458, 222512
- 184410, 222500
- 184392, 222550

Kadastraal plan:

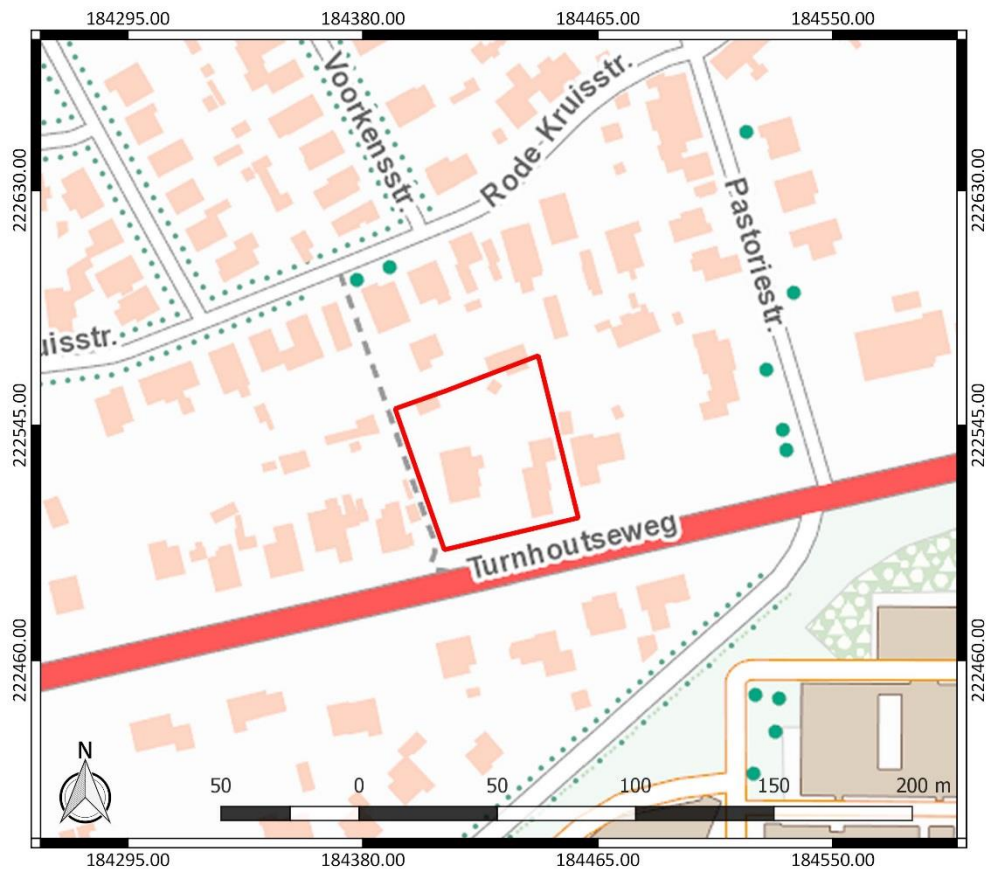

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Beerse, Afdeling 1, sectie C, nummers 266d³, 267k en 267n

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3009 m²

Topografische kaart:

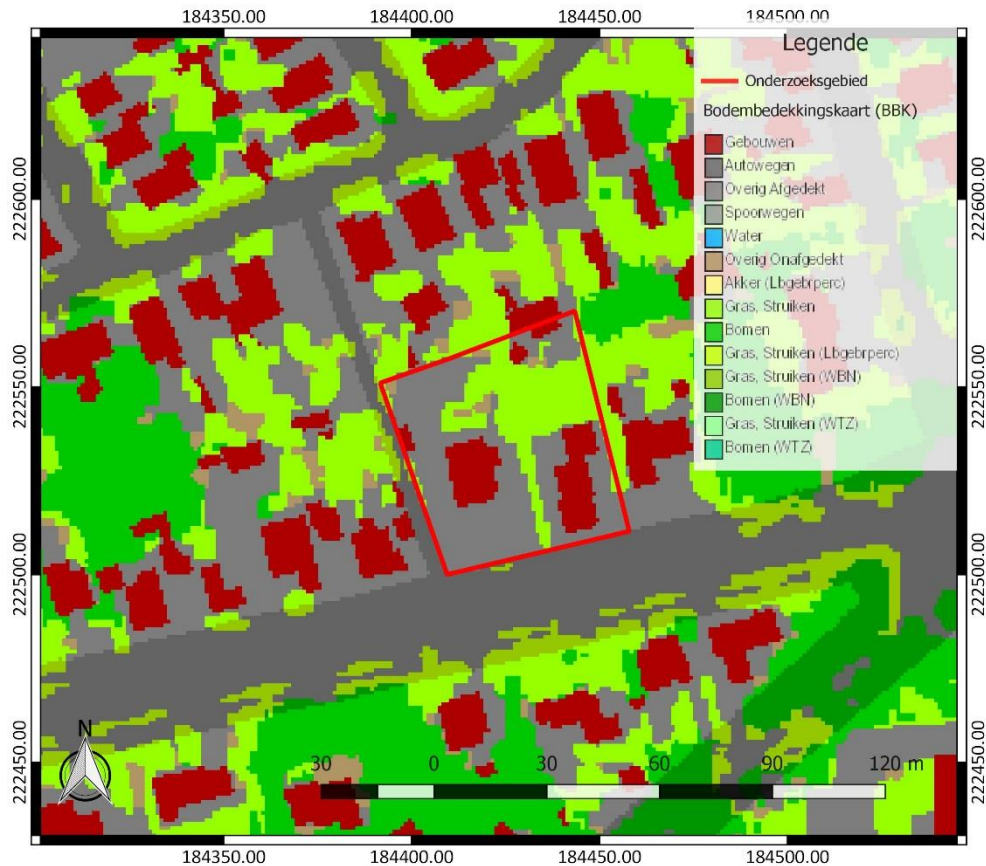

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 13/06/2017 – 13/10/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: op het terrein is reeds bebouwing en verharding aanwezig (Figuur 3). Wellicht heeft de bestaande bebouwing en verharding een negatieve impact gehad op het aanwezige bodemarchief. De precieze verstoringsdiepte is evenwel niet gekend.

Figuur 3: Verstoringskaart met aanduiding van de bebouwing (rood) en de verharding (grijs) binnen het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een nieuwbouwproject gerealiseerd worden, bestaande uit 23 appartementen en een kantoorruimte, met ondergrondse parkeergarage voor 36 autostaanplaatsen, fietsenstalling en bergruimtes. Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis. De aanleg van appartementen, kantoorruimte en een versterking van meer dan 80 cm diepte. De ondergrondse parkeergarage kent een oppervlakte van 1690 m² en een versterkingsdiepte van 3,6 m. De aanleg van wegenis en verharding betekent een versterking van meer dan 80 cm diepte.

Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

COORDINATEN EIGENDOMSGRENZEN (Lambert 72)

Schaal : 1/500

LEGENDE

26.74	pell maalfeld TAW
▽ 26.74	pell dorpel TAW
BP	bestaande scheidingsspaal
A	veelhoekspunt
⊙ IP	inspectieput rioleringsstelsel
=	straatkolk
◇ GP	openbare verlichtingspaal
⊞ E	kast elektriciteit
BK	brandkraan
SV	sleutelmond water
TV	TV distributie
SB	straatnaambord
1 <	opnamepunt foto
	afsluiting betonplaten
	houten afsluiting met betonpalen
	gebouw
	constructie
	rijweg in betonstraatstenen
	perceelsgrens
	rooilijn
	kadastrale grens

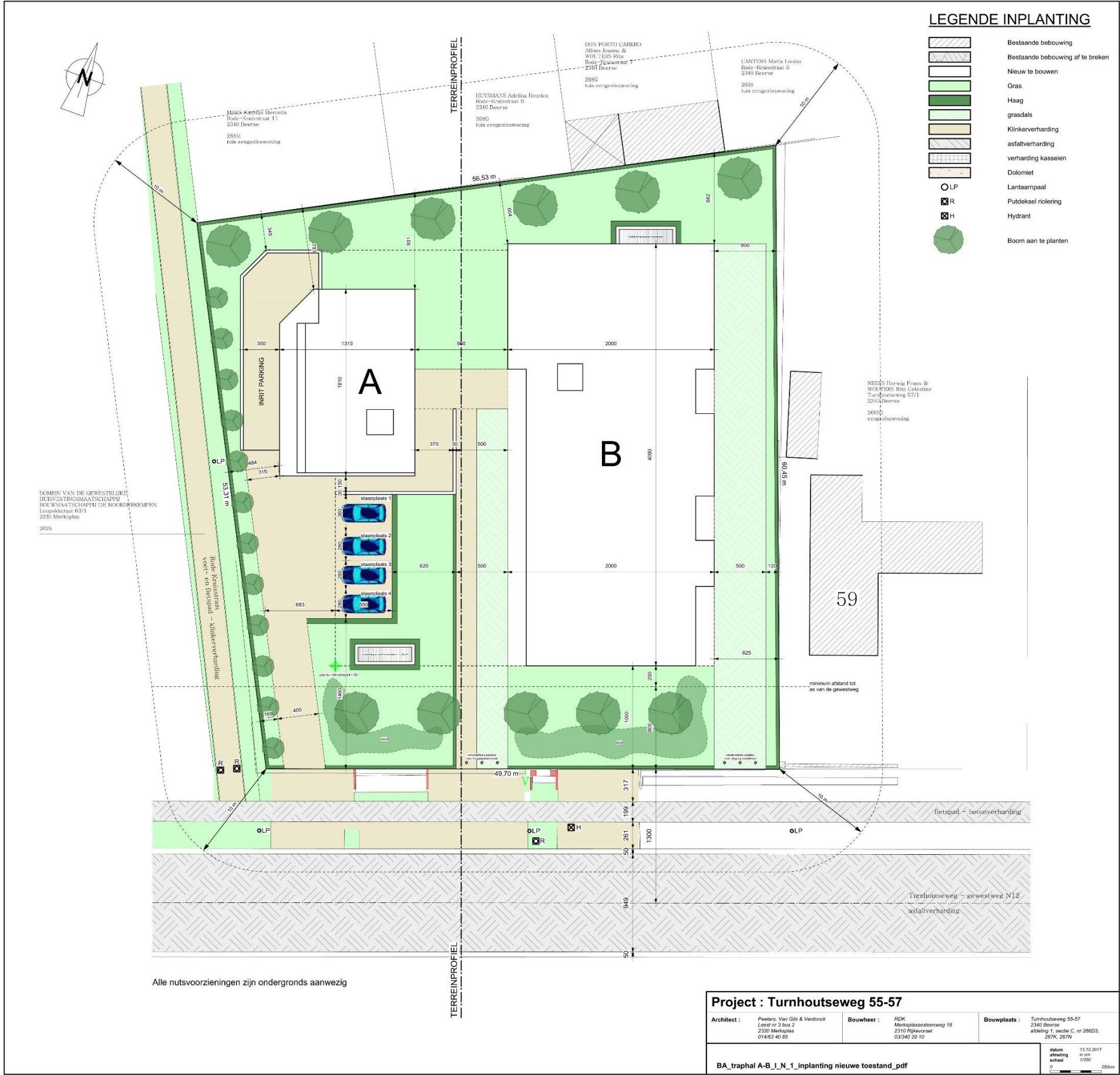
Aldus opgemeten en in plan gebracht door ondergetekende,
Klaus Raeymaekers, landmeter - expert, beëdigd door
de Rechtbank van Eerste Aanleg van Turnhout
Inschrijvingsnummer LAN 04 0111

Beerse, 29 februari 2016

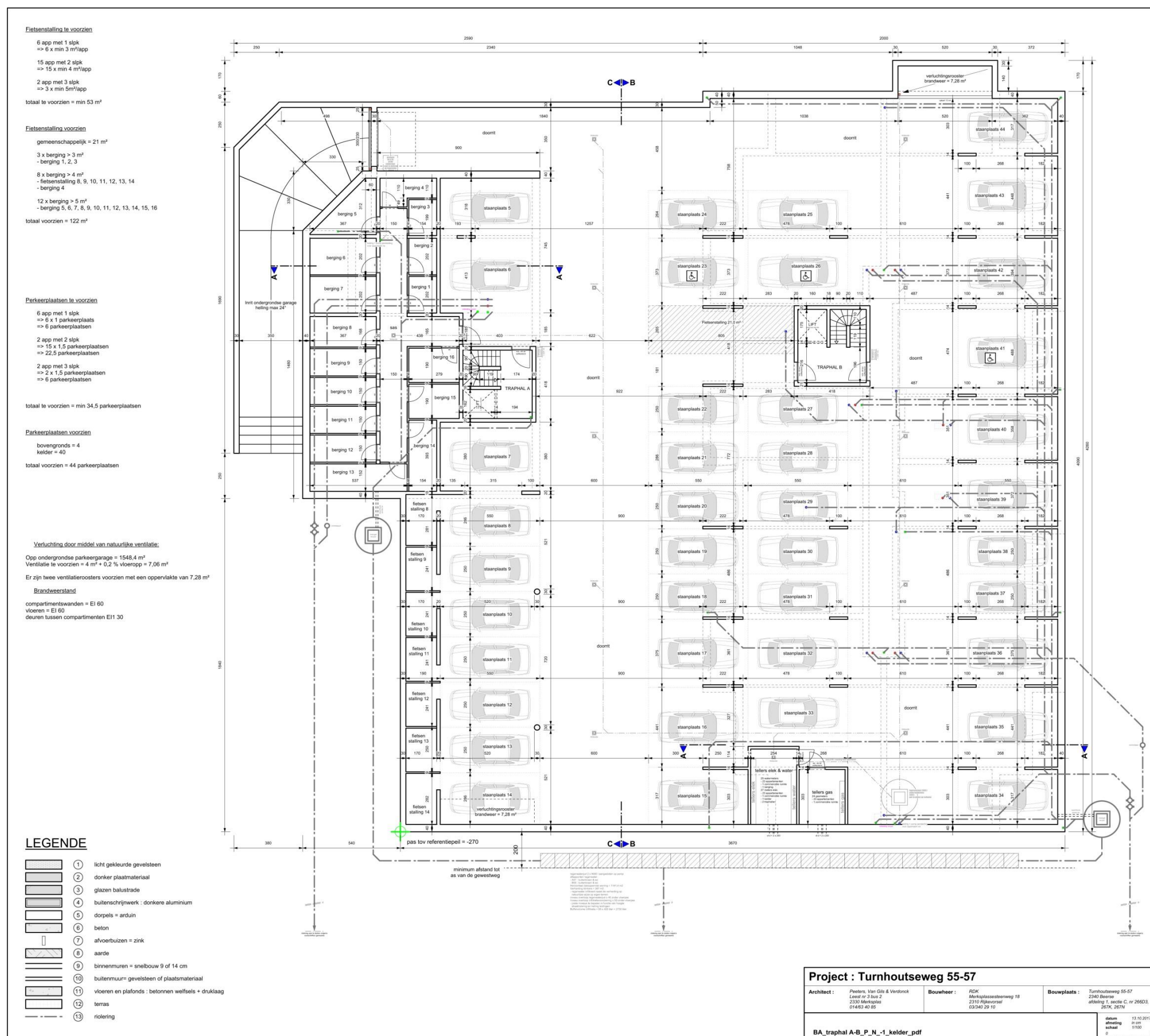
cfr. opmetingsplan landmeter G. Dijkmans d.d. 13.06.1975
cfr. opmetingsplan landmeter K. Raeymaekers d.d. 12.08.1989
cfr. kadastrale mutatieschets 1939/20

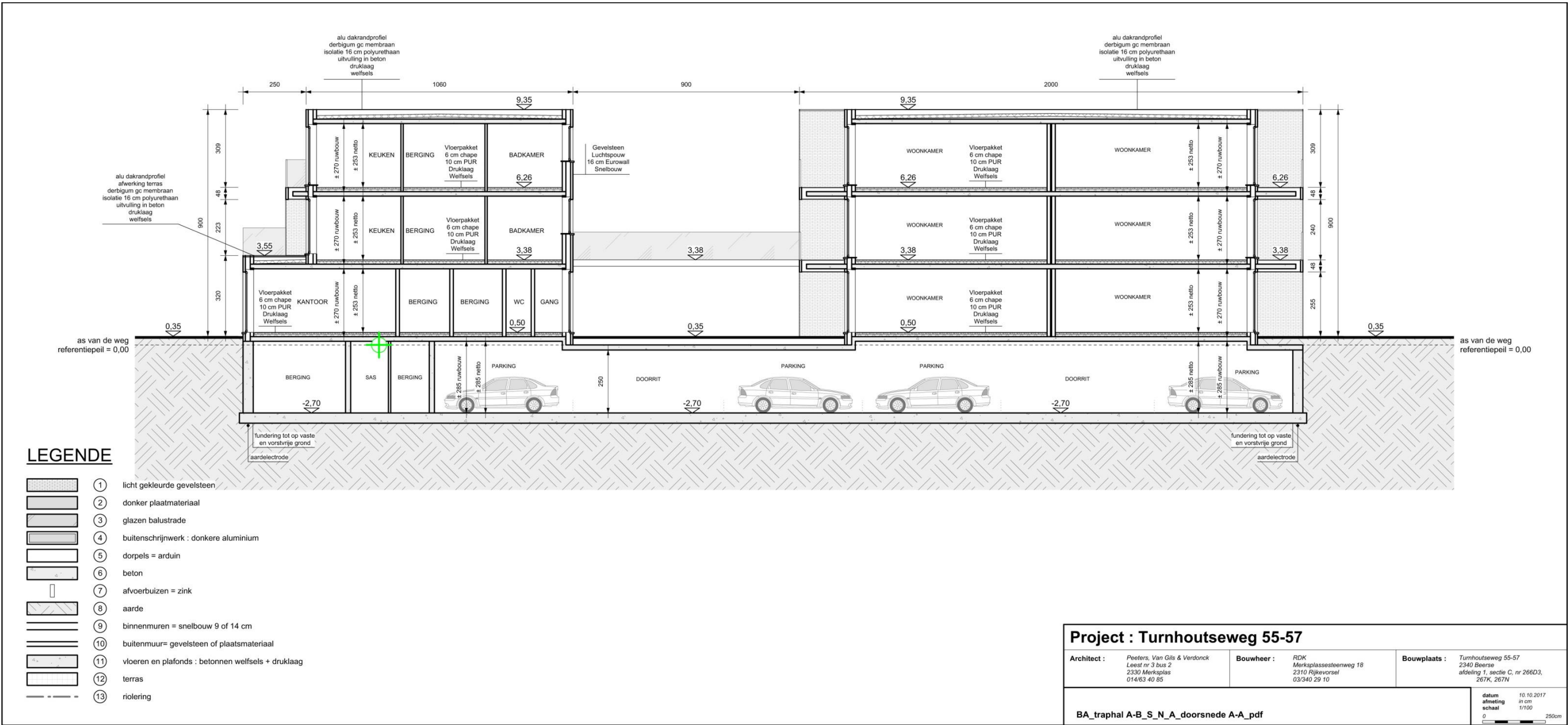
DOSSIER 15.184 OP

Figuur 4: Opmetingsplan bestaande toestand

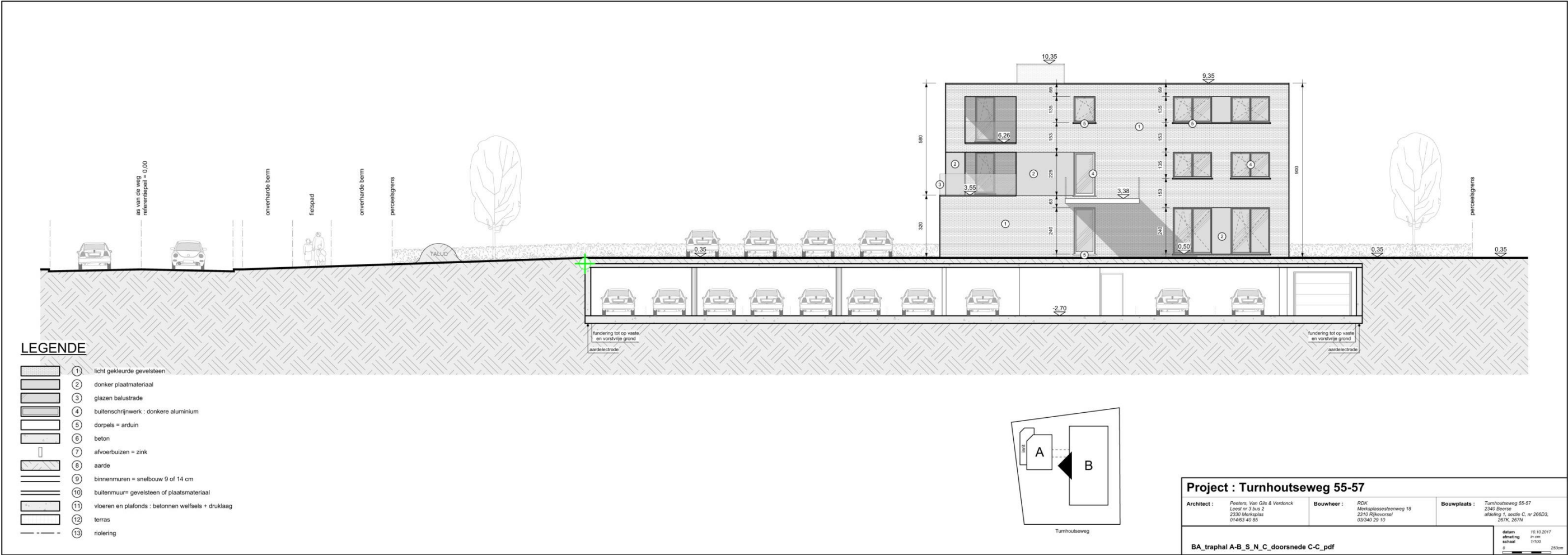

Figuur 5: Ontwerpplan (Architectenbureau Peeters, Van Gils & Verdonck BVBA)

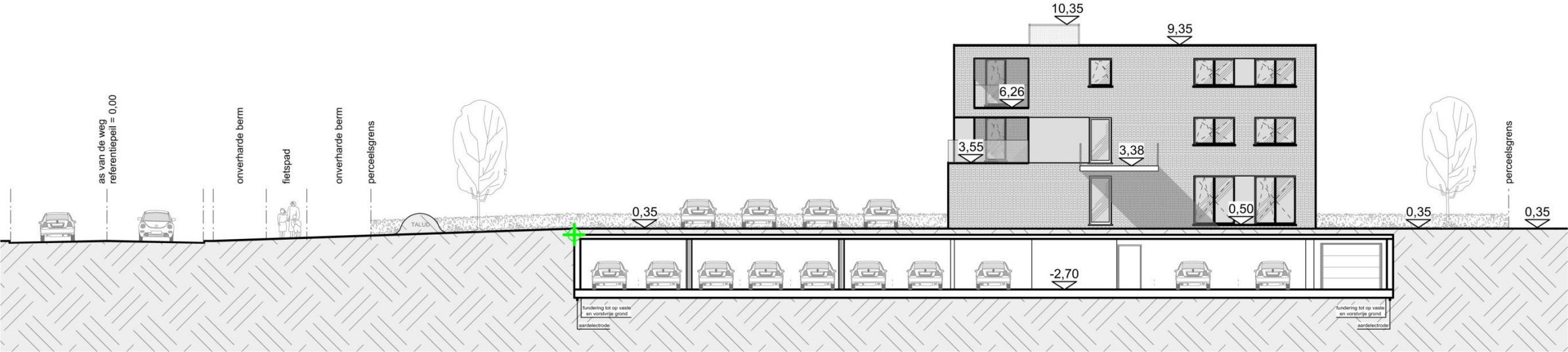

Figuur 7: Doorsnede A-A (Architectenbureau Peeters, Van Gils & Verdonck BVBA)

Figuur 8: Doorsnede C-C (Architectenbureau Peeters, Van Gils & Verdonck BVBA)

Terrein vlak zowel voor als na de werken

LEGENDE TERREINPROFIEL

- Bestaande bebouwing
- Bestaande bebouwing af te breken
- Aarde

Project : Turnhoutseweg 55-57

Architect :	Peeters, Van Gils & Verdonck Leest nr 3 bus 2 2330 Merksplas 014/63 40 85	Bouwheer :	RDK Merksplassesteenweg 18 2310 Rijkvorsel 03/340 29 10	Bouwplaats :	Turnhoutseweg 55-57 2340 Beerse afdeling 1, sectie C, nr 266D3, 267K, 267N
-------------	--	------------	--	--------------	---

BA_traphal A-B_T_N_1_ terreinprofiel nieuw_pdf

datum 10.10.2017
afmeting in cm
schaal 1/200
0 250cm

Figuur 9: Terreinprofiel (Architectenbureau Peeters, Van Gils & Verdonck BVBA)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd contact opgenomen met Stephan Delaruelle van Erfgoed Noorderkempen.

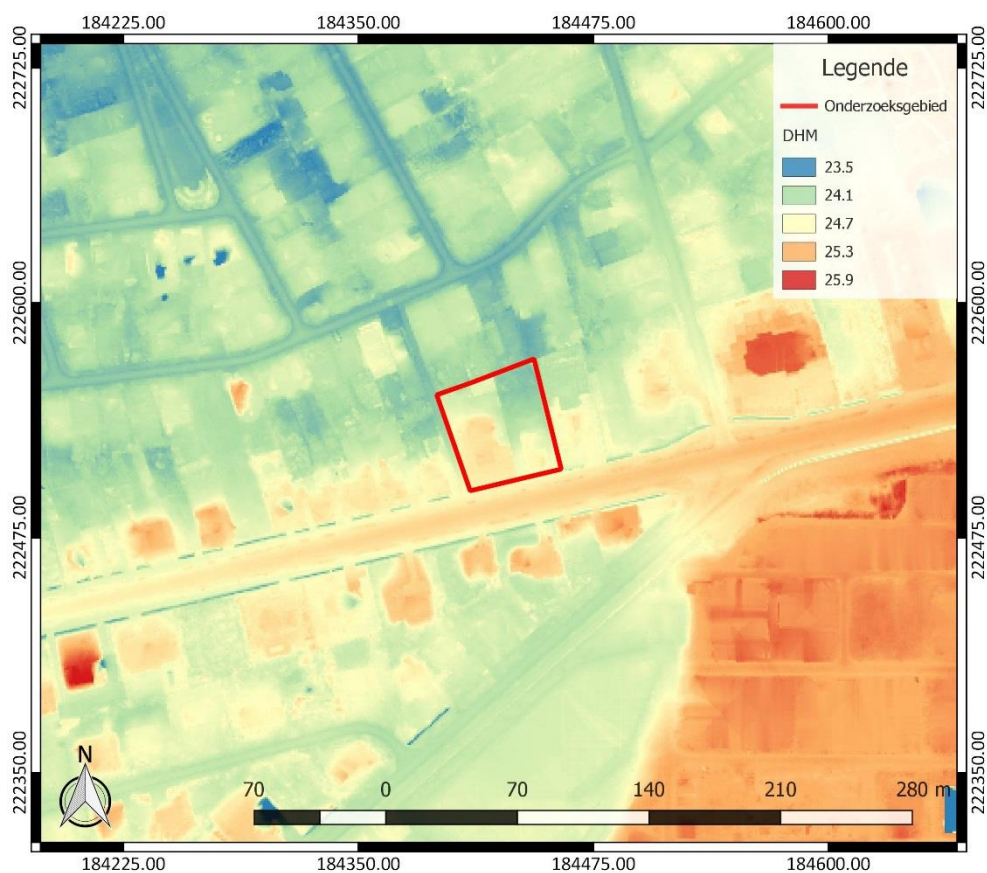
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

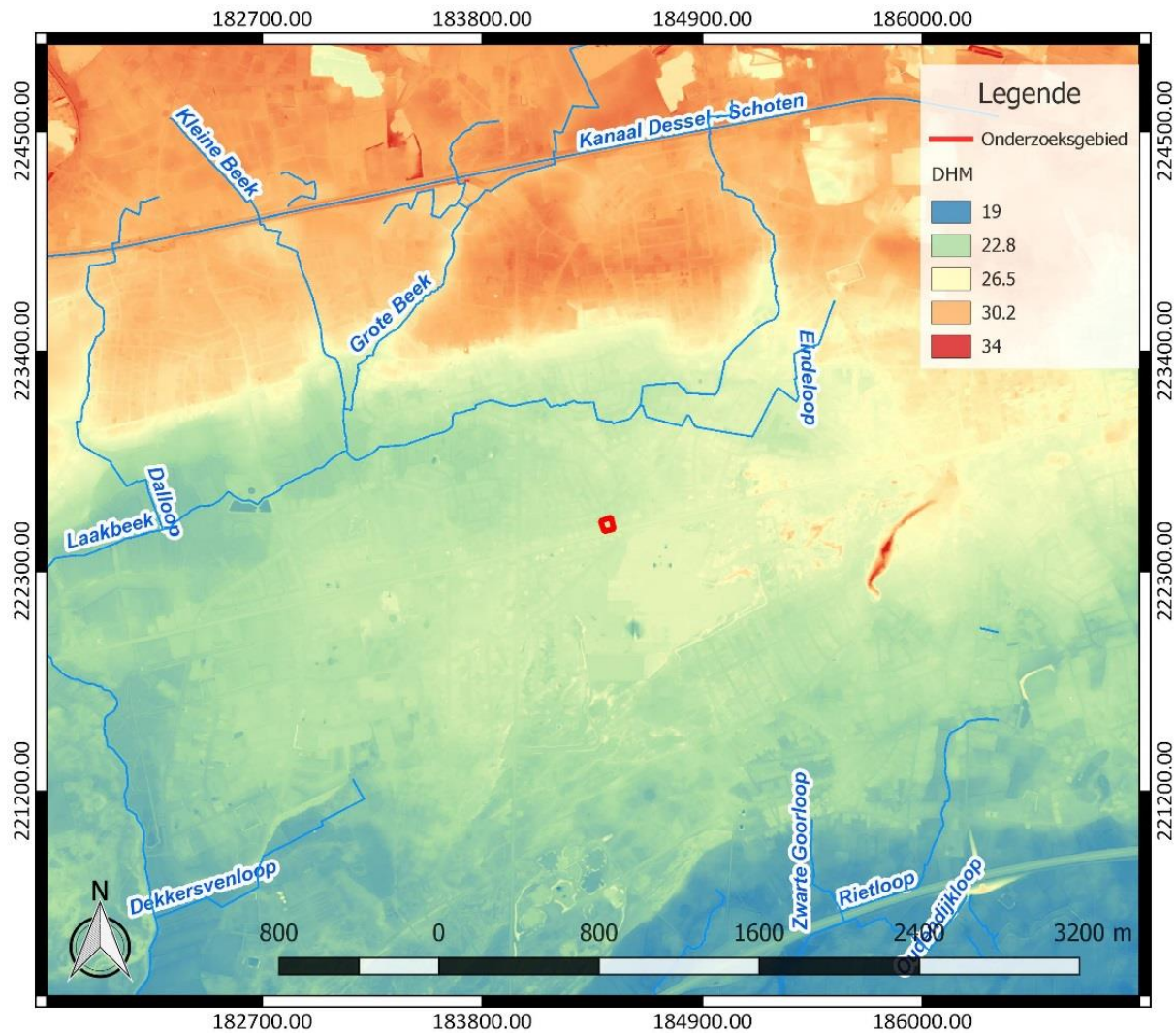
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Beerse tussen de Pastoriestraat in het oosten, de Turnhoutseweg in het zuiden en de Rode-Kruisstraat in het noorden en het westen (Figuur 10). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Netebekken. Meer naar het noorden toe stroomt de Laakbeek en ten noordoosten de Eindeloop, die uitkomt in de Laakbeek (Figuur 12).

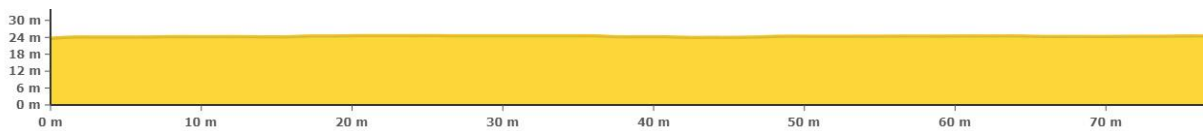
Figuur 10: Luchtfoto van 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

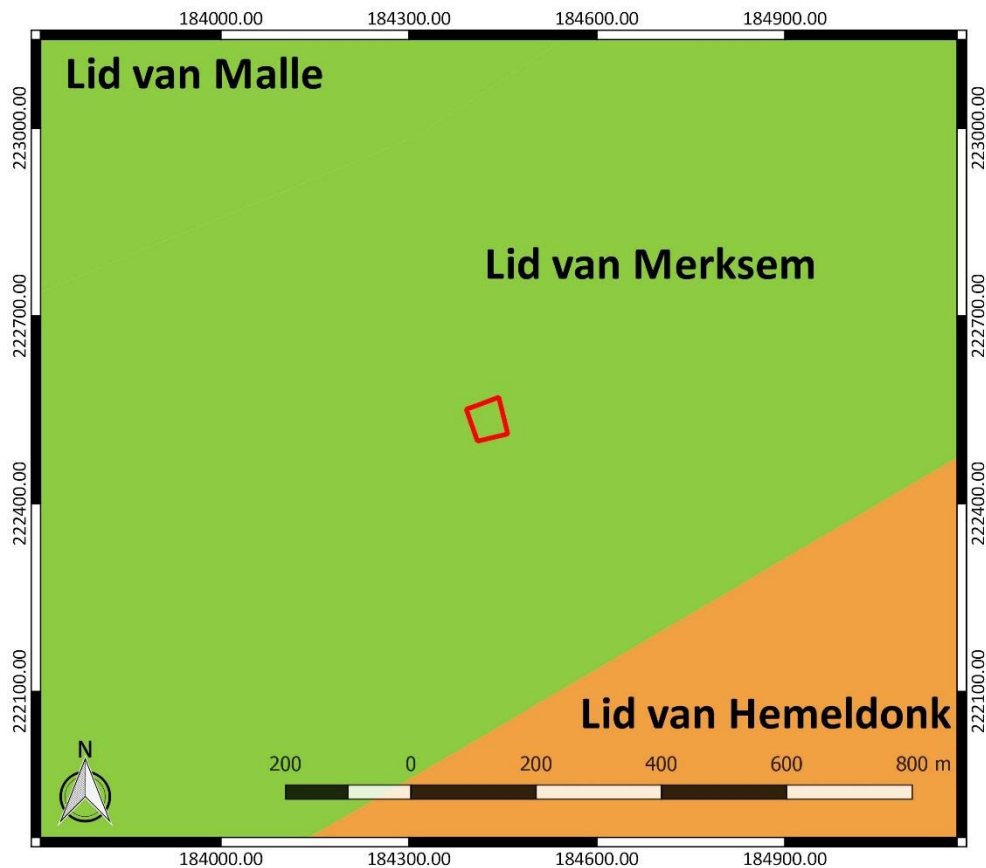
Figuur 12: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 13: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost (www.geopunt.be/kaart)

Het gebied is gelegen in de Kempische laagvlakte, dat zich tussen de Scheldepolders in het westen en het Limburgs plateau in het oosten bevindt. De overgang van de Kempische laagvlakte naar het Limburgs plateau gebeurt ten noordoosten van Turnhout bij het waterscheidingsvlak tussen het Schelde-Nete bekken en het Maasbekken. Daar bevinden zich de hoogste punten van het gebied (30 à 35 m TAW). Restanten van stuifzandmassieven zorgen voor een licht golvend landschap, dat geleidelijk stijgt in noordoostelijke richting. De aanwezige waterlopen ontspringen in het noordnoordoosten en stromen in zuidzuidwestelijke richting.³ Het onderzoeksgebied is gelegen in laag gelegen, licht golvend gebied (Figuur 11), op een hoogte van 24,0 tot 24,9 m TAW (Figuur 13).

³ Bogemans 2005, 6

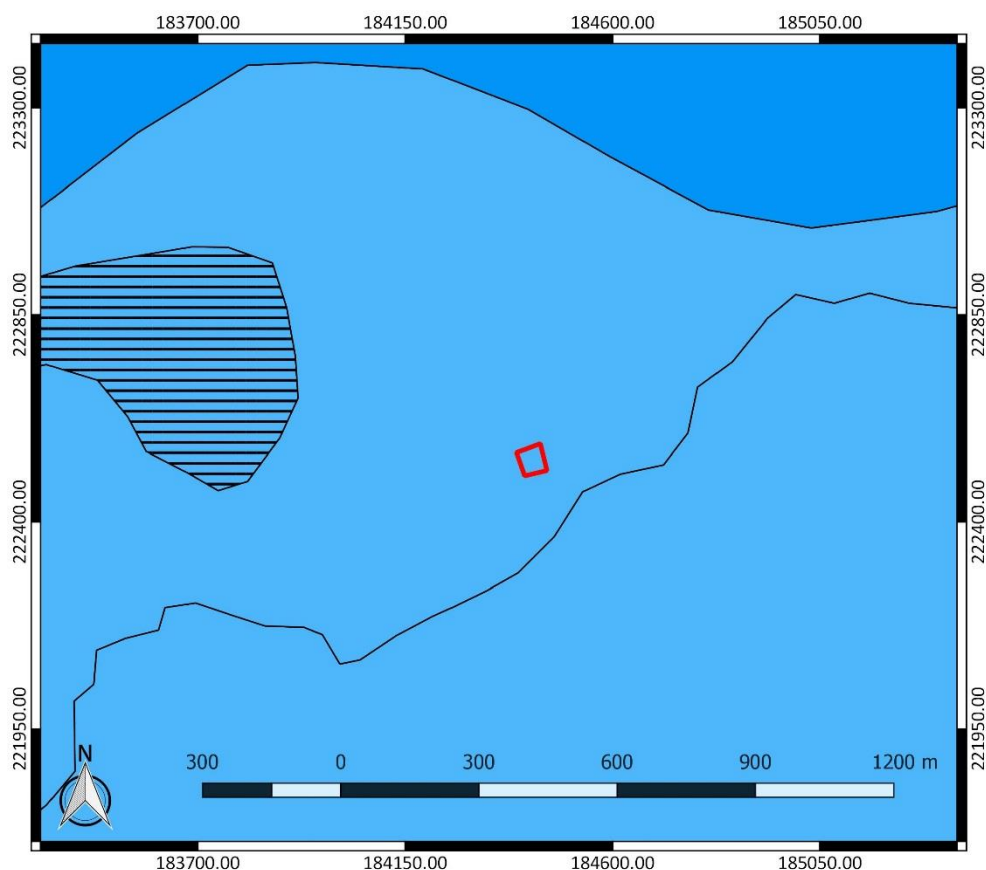
Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 14) behoort tot het Lid van Merksem. Deze ondergrond bestaat uit grijsgroen tot grijsbruin fijn tot middelmatig zand, dat glauconiethoudend en kalkhoudend is en schelpfragmenten en siderietconcreties bevat. Ten noordwesten bevindt zich het lid van Malle, met olijfgrijs tot bruin fijn zand, dat kleihoudend, glimmerhoudend en kwartshoudend, maar weinig glauconiethoudend is. Deze ondergrond bevat veel houtfragmenten. De ondergrond ten zuidoosten van het terrein behoort tot het lid van Hemeldonk en bestaat uit lichtgrijs tot lichtgroen fijn zand, dat zeer goed gesorteerd is en weinig kleihoudend, glauconiethoudend en glimmerhoudend is.⁴

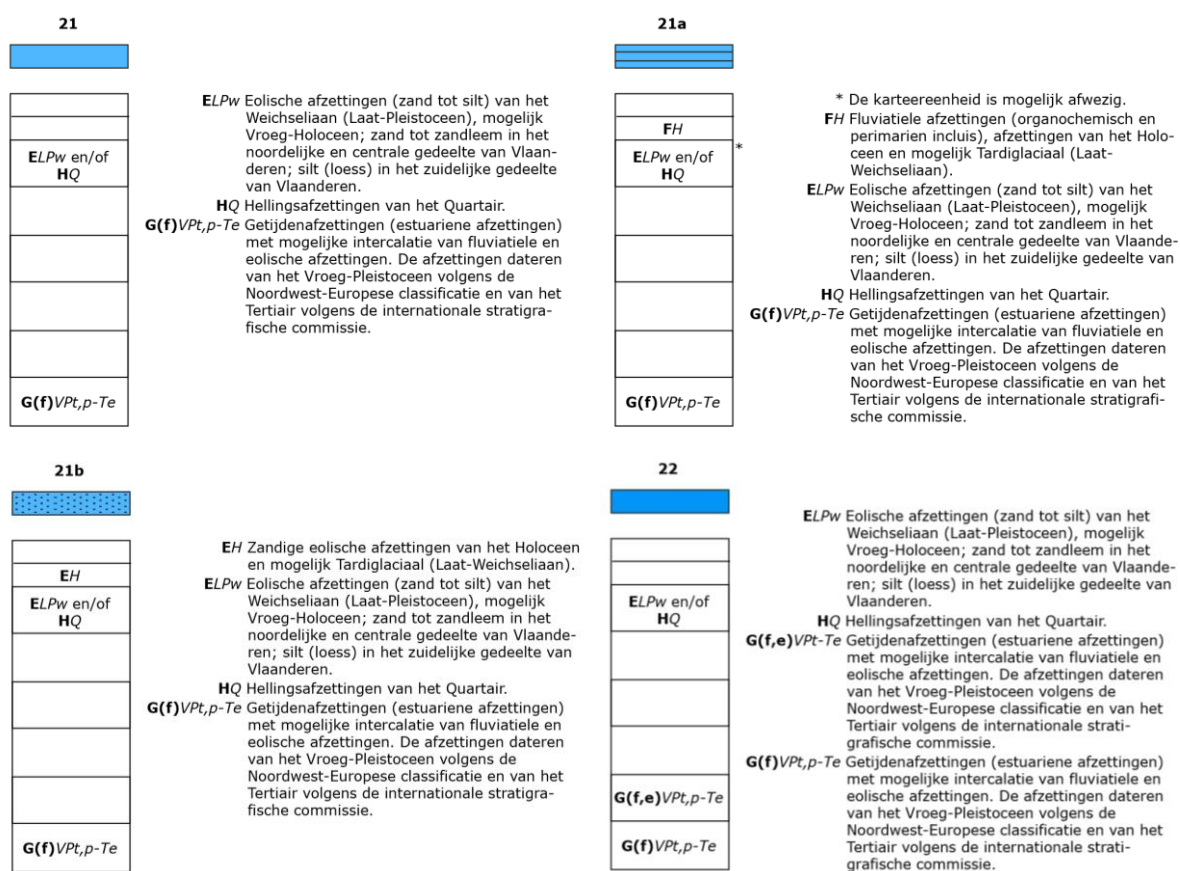
De quartairgeologische kaart (Figuur 15) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich getijdenafzettingen met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen van het Vroeg-Pleistoceen. Ten westnoordwesten van het onderzoeksgebied zijn er ook jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) terug te vinden boven deze oudere afzettingen. Ten oosten en ten zuiden zijn er dan weer zandige eolische afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) boven de eerstgenoemde afzettingen te verwachten.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

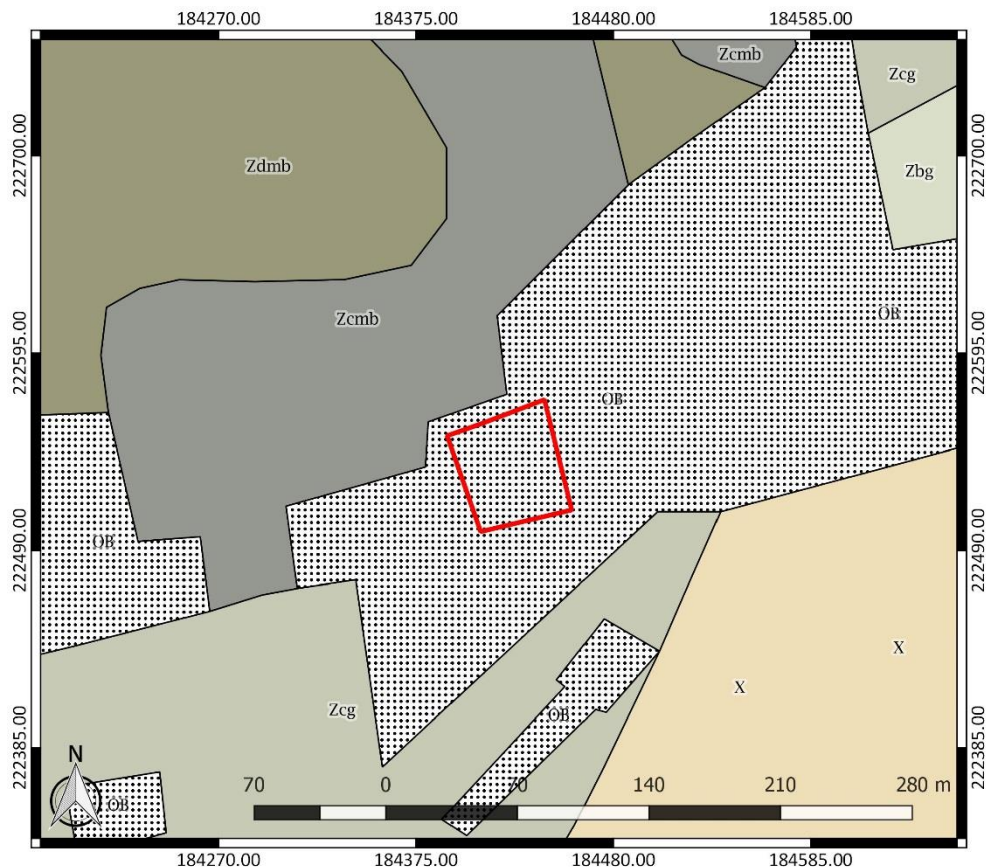

Figuur 15: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 17) toont het onderzoeksgebied binnen een bebouwde zones (OB). Ten noordwesten en noordnoordoosten van het onderzoeksgebied komt er een matig natte (Zdmb) en een matig droge (Zcmb) zandbodem met dikke antropogene humus A horizont voor (Zdmb). In het noordoosten, het zuiden en het zuidwesten is er een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg) te verwachten. In het noordoosten treffen we nog een droge variant van deze laatste aan (Zbg).

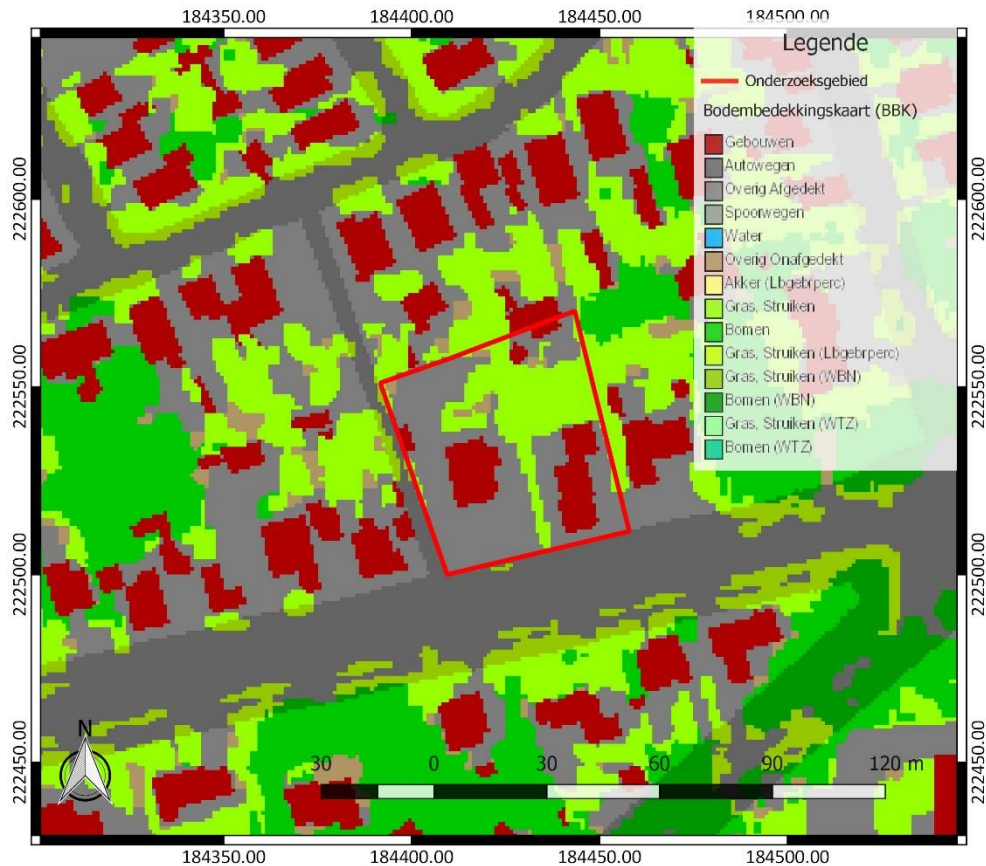

Figuur 17: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De aanwezigheid van een dikke antropogene humus A horizont wijst mogelijk op een goed bewaard bodemarchief. De antropogene horizont is waarschijnlijk een plaggenbodem, het restant van een systeem van bemesting waarbij mest uit de potstal vermengd met plaggen op de akkers werd gebracht. De algemene toepassing van plaggenbemesting in de Antwerpse Kempen is te situeren vanaf het begin van de 13de eeuw en werd toegepast tot aan de industrialisering van de landbouw. De meeste plaggenbodems lijken pas vanaf de 14de of 15de eeuw gevormd. Plaggenbodems kunnen relatief dik zijn en bijgevolg een conserverende werking hebben voor het onderliggende bodemarchief, dat bij ondiepe ingrepen en landbouwvoering niet meer geraakt wordt.⁶

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart vooral gebouwen en verharding te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied ingenomen door gras en struiken (Figuur 18).

⁶ Bastiaens 1994, 83-86; van Doesburg *et al.* 2007, 150

Figuur 18: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De naam Beerse is mogelijk afgeleid van "bar", woest, weinig begroeid en stoelt wellicht op de onvruchtbare zand- en leembodem. Een tweede mogelijkheid is een verwijzing naar de Laak, waarbij onder "beer" een moerassige beek wordt verstaan.⁷ De geschiedenis van Beerse en Vosselaar verliep in grote mate parallel. Beide vormden één heerlijkheid, deel van het Land van Turnhout, toen dit in 1347 als bruidsschat aan Maria van Brabant in pand werd gegeven. Na haar dood, in 1399, werd het Land van Turnhout terug Brabants bezit, maar tot aan het einde van het ancien régime bleef het, weliswaar onder wisselende heren, apart bestuurd. Tweemaal werden Beerse en Vosselaar van het Land van Turnhout afgescheiden, namelijk van 1559 tot 1612 toen ze verpand werden aan de familie Van Renesse, heren van Elderen, Oostmalle, enz. en van 1626 tot 1648 aan Jan Proost, heer van Wechelderzande, Lille, Gierle en Vlimmeren. Na de Vrede van Munster kwam de heerlijkheid terug onder het Land van Turnhout. De gemeenschappelijke schepenbank, voor het eerst vermeld in 1386, ging in beroep bij de hoofdrechtbank van Zandhoven. Pas in 1805 werden beide gemeenten bestuurlijk gescheiden. De Fransen deelden Beerse in bij kanton Gierle binnen het arrondissement Turnhout en het departement der Twee Netten (huidige provincie Antwerpen). In 1801 werd Beerse overgeheveld naar het kanton Turnhout.⁸

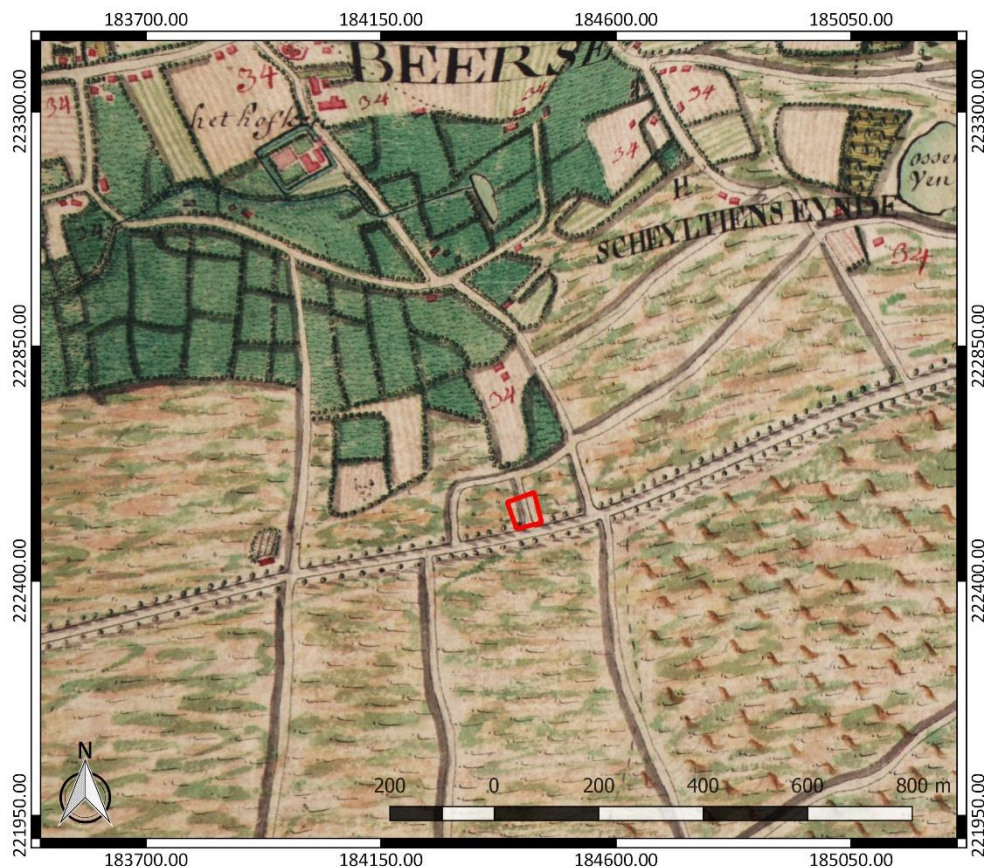
In 1187 schonk bisschop Rogerus van Kamerijk de inkomsten van de kerken van Beerse en Vosselaar aan de Sint-Wivina-abdij van Groot-Bijgaarden. In 1426 werden de rechten afgekocht door de norbertijnen van de Antwerpse Sint-Michielsabdij, die hier sedert 1311 een zeer uitgestrekte heide

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Beerse, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120751> (geraadpleegd op 24 oktober 2016).

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Beerse, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120751> (geraadpleegd op 24 oktober 2016).

zogenaamd "de Vroente" later omgedoopt in Abtsheide bezaten. Tot aan het einde van de 19de eeuw was Beerse een zuiver agrarische gemeente met overheersend heidegronden.⁹ De twee Wereldoorlogen hebben hun sporen nagelaten. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben de Duitsers zich dagenlang ten noorden van het kanaal gevestigd.¹⁰

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied ter hoogte van heide gelegen is (Figuur 19). In het noordwesten ligt de historische dorpskern van Beerse. De Turnhoutseweg is op deze kaart reeds te zien. De kaart is niet helemaal precies gegeorefereerd: het onderzoeksgebied ligt iets oostelijker, naast de weg.

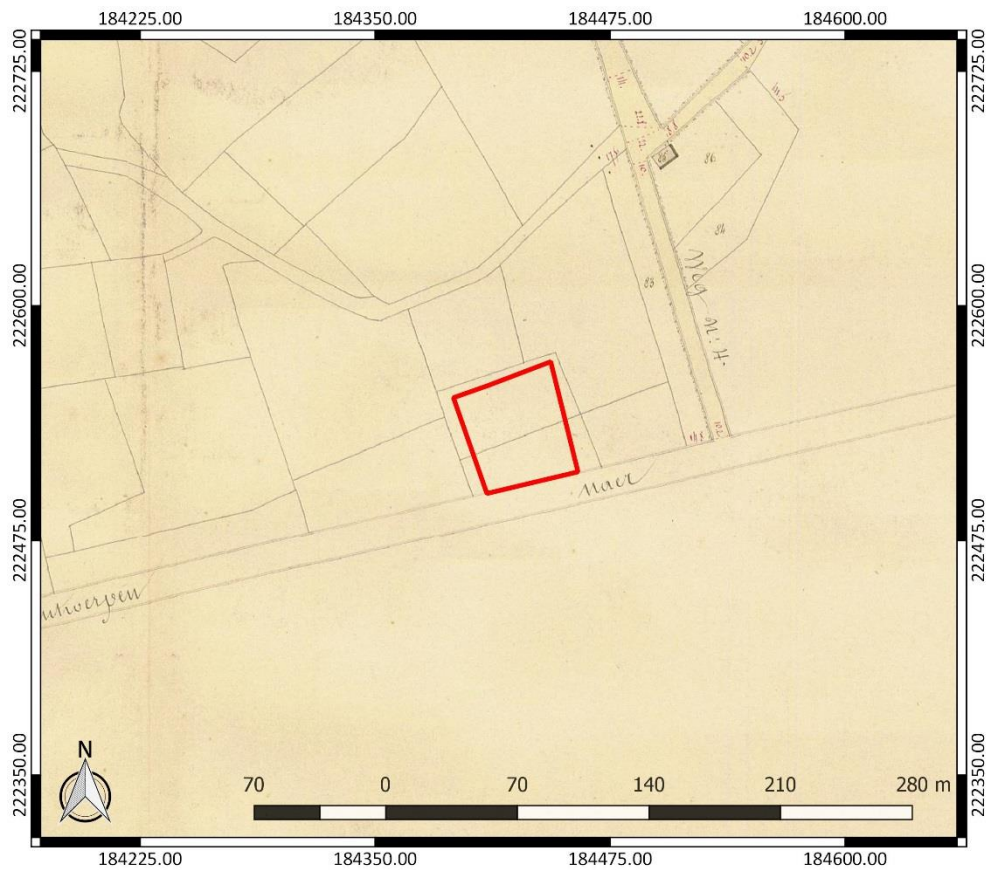

Figuur 19: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

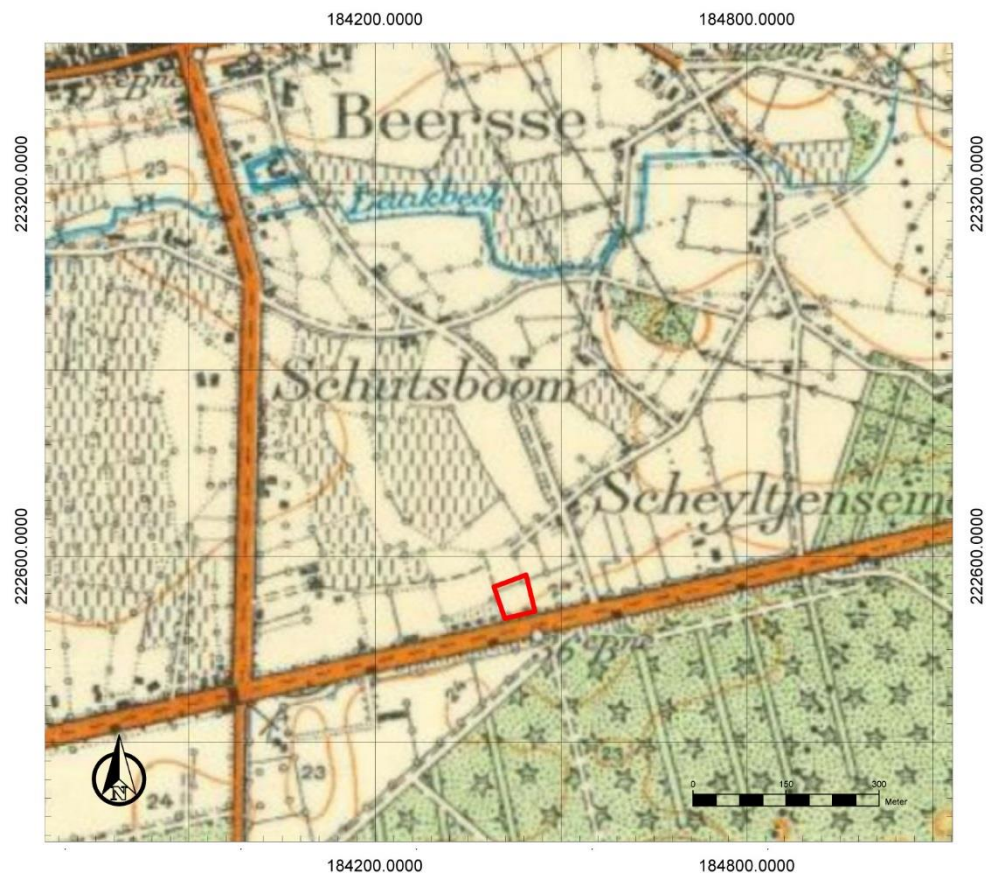
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is een percelering te zien die al lijkt al op de huidige percelering (Figuur 20), die vandaag de dag echter nog meer versnipperd is. Een topografische kaart uit 1928 (Figuur 21) toont dat de situatie nog niet veel veranderd is. De percelering en wegen zijn gelijkaardig aan de huidige toestand. De bebouwing is toegenomen in het centrum van Beerse maar nog niet in de zone van het onderzoeksgebied. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 22) geeft aan dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied in sterke mate uitgebreid is. Ook het onderzoeksgebied zelf is vanaf nu bebouwd. Op een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 23) is de bebouwing nog verder uitgebreid. De situatie sluit aan bij de situatie die we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10). Daarop is in het noorden van het terrein ook de aanwezigheid van een zwembad op te merken.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Beerse, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120751> (geraadpleegd op 24 oktober 2016).

¹⁰ <http://www.beerse.be>

Figuur 20: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Topografische kaart uit 1928 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

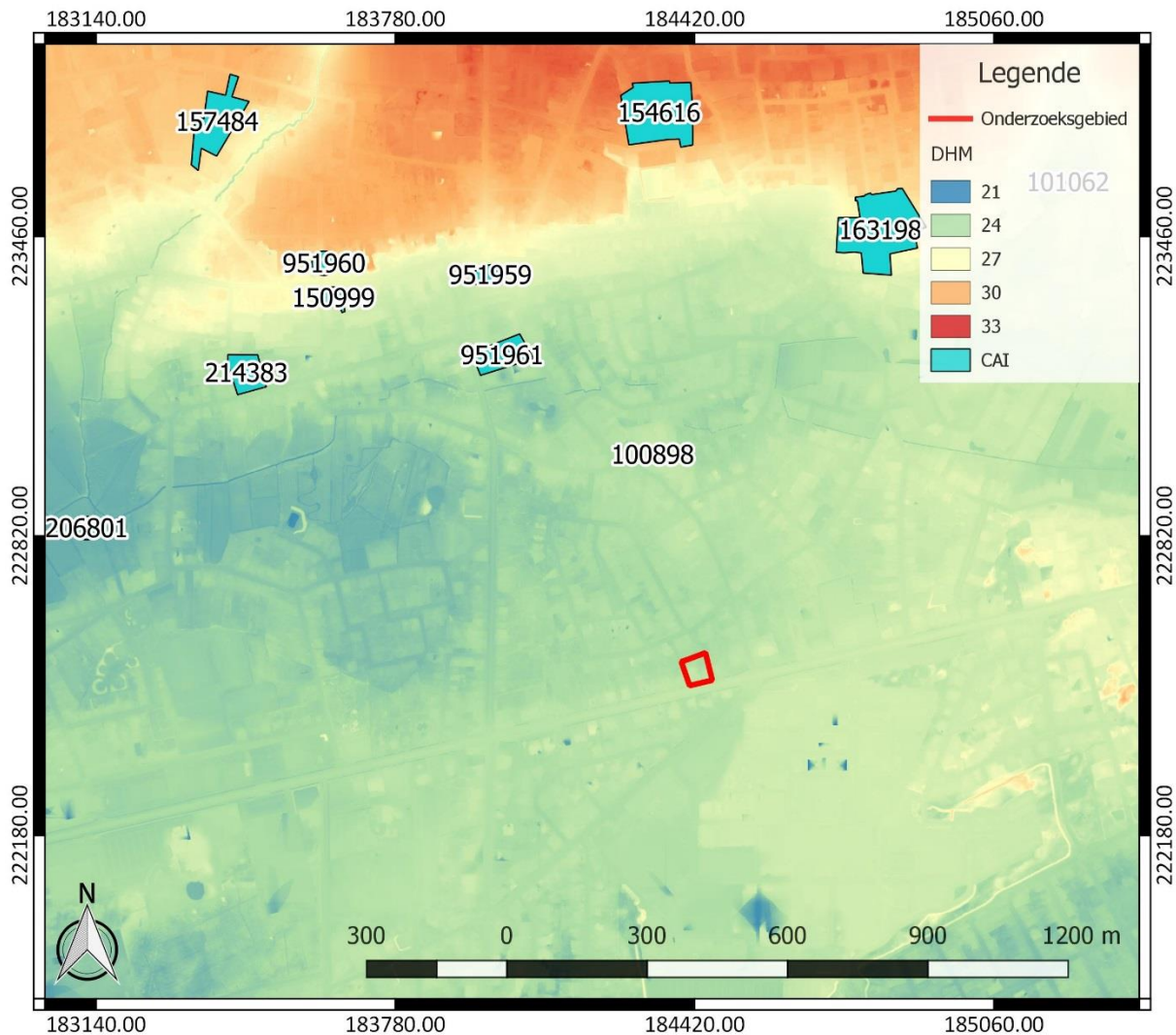
Figuur 22: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties gesitueerd ter hoogte van een gelijkaardige landschappelijke situatie worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DHM

In de omgeving van het onderzoeksgebied werden vondsten uit de volle middeleeuwen aangetroffen (CAI ID 100898).¹¹ Aan de hand van metaaldetectie werd een Venetiaanse Grosso (zilverbunt) uit de late middeleeuwen gedetecteerd op locatie CAI ID 206801.¹² Ten noordwesten van het onderzoeksgebied bevond zich een kerk uit de volle middeleeuwen (CAI ID 951959). Op locatie CAI ID 951961 is een pastorie uit de late middeleeuwen, die vroeger omgracht was, gesitueerd.¹³

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100898, Schutsboomstraat 3 (geraadpleegd op 15 juni 2017)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 206801, Laakstraat-Hemelrijkstraat (geraadpleegd op 16 juni 2017)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 951959, St.-Lambertuskerk (geraadpleegd op 16 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 951961, Pastorie van St.-Lambertus (geraadpleegd op 16 juni 2017)

In de omgeving zijn ook sporen van kuilen en greppels uit de nieuwe tijd vastgesteld tijdens een proefsleuvenonderzoek (CAI ID 214383). Er werd echter geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld.¹⁴

Het archeologisch potentieel dat blijkt uit de gekende archeologische waarden in de omgeving is laag. Wanneer we verder naar het noorden kijken, in de gradiëntzone op de overgang naar hoger gelegen gronden, zijn wel relevante archeologische vindplaatsen te situeren, met resten uit oudere periodes. We vermelden als voorbeeld CAI ID 150999, waar een waterput uit de vroeg-Romeinse tijd oversneden werd door een waterkuil uit de midden-Romeinse tijd.¹⁵

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De gekende archeologische waarden in de omgeving, die een gelijkaardige landschappelijke ligging kennen als het onderzoeksgebied, geven slechts een laag archeologisch potentieel voor het terrein aan. Dit beeld kan natuurlijk ook het gevolg zijn van een beperkt aantal onderzoeken in dit gebied. Waardevolle archeologische vindplaatsen zijn voornamelijk ten noorden van het onderzoeksgebied te situeren, op de hoger gelegen gronden en de gradiëntzones. Op deze hoger gelegen gronden is ook de historische dorpskern van Beerse te situeren. Ook de hoge mate van bebouwing en verharding binnen het onderzoeksgebied, die het bodemarchief minstens in enige mate aangetast zullen hebben, reduceert het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein in de nieuwe tijd tot heden is overgegaan van heide naar bebouwd gebied in de tweede helft van de 20ste eeuw. Gezien de grote mate van bebouwing en verharding op het terrein wordt minstens enige aantasting van het bodemarchief verwacht. De bewaring van het bodemarchief is wellicht slechter doordat het terrein lang heide geweest is, dan op de terreinen die reeds sinds de middeleeuwen in gebruik geweest zijn als akkerland. Op deze laatste is soms door het aanbrengen van plaggen een plaggendek ontstaan, dat het onderliggende bodemarchief bijkomend beschermd heeft. Zoals gezegd is dit voor het onderzoeksgebied niet te verwachten, waardoor archeologische sporen hoogstwaarschijnlijk door de minste bodemingreep al zijn aangetast.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van appartementen, een kantoorruimte, ondergrondse parking en de aanleg van wegenis. De precieze verstoringsdiepte varieert tussen 80 cm en 3,6 m. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 214383, Brugstraat 10 (geraadpleegd op 16 juni 2017)

Zie ook: Cleda/Coremans/Reyns 2016.

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150999, Lindenlaan I (geraadpleegd op 15 juni 2017)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op een afweging van de landschappelijk ligging van het terrein, de duidelijke ondervertegenwoordiging van waardevolle archeologische vindplaatsen in de lager gelegen delen van het landschap – waar ook het onderzoeksgebied zich bevindt – ten opzichte van de hoger gelegen gronden en de hoge mate van bebouwing en verharding. Het lage archeologische potentieel betekent ook een laag potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek. Daaruit volgt dat geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht worden.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op een afweging van de landschappelijk ligging van het terrein, de duidelijke ondervertegenwoordiging van waardevolle archeologische vindplaatsen in de lager gelegen delen van het landschap – waar ook het onderzoeksgebied zich bevindt – ten opzichte van de hoger gelegen gronden en de hoge mate van bebouwing en verharding. Het lage archeologische potentieel betekent ook een laag potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek. Daaruit volgt dat geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht worden.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bastiaens, J./J.M. Van Moernick, 1994: Bodemsporen van beddenbouw in het zuidelijk deel van het plaggenlandbouwareaal: getuigen van 17de-eeuwse landbouwintensivering in de Belgische provincies Antwerpen en Limburg en de Nederlandse provincie Noord-Brabant, *Historisch Geografisch Tijdschrift* 12.3, 81-90.

Bogemans, F., 2005: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 2-8 Meerle-Turnhout*, Brussel.

Cleda B./ L. Coremans/ N. Reyns, 2016: Archeologisch vooronderzoek Beerse – Brugstraat 10, Temse (*Rapporten All-Archeo bvba* 372).

Van Doesburg, J./M. De Boer/J.H.C. Deeben, 2007: Essen in zicht. Essen en plaggendecken in Nederland. Onderzoek en beleid, (*Nederlandse archeologische rapporten* 34), Amersfoort.

4.2 Websites

Cartesius (2017)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)
<http://dov.vlaanderen.be>

Gemeente Beerse (2017)
<http://www.beerse.be/product.aspx?id=468>

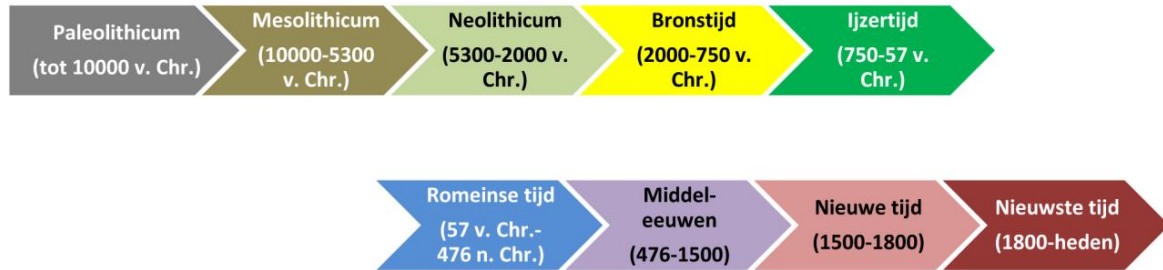
Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017E204

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
3	Overzichtskaart	Verstoringskaart	1:1	Digitaal	26/06/2017
4	Bouwplan	Opmetingsplan	1:1	Digitaal	19/06/2017
5	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	13/10/2017
6	Bouwplan	Ontwerpplan kelderverdieping	1:1	Digitaal	13/10/2017
7	Bouwplan	Doorsnede A-A	1:1	Digitaal	13/10/2017
8	Bouwplan	Doorsnede C-C	1:1	Digitaal	13/10/2017
9	Bouwplan	Terreinprofiel	1:1	Digitaal	13/10/2017
10	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	13/06/2017
11	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
12	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	14/06/2017
13	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
14	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
15	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
16	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	13/06/2017
17	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	13/06/2017
18	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	13/06/2017
19	Topografische kaart	1928	1:1	Digitaal	14/06/2017
20	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	13/06/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017E204

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	13/06/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	13/06/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	13/06/2017